

VYBRANÉ MEZINÁRODNÍ ÚMLUVY

V

OCHRANĚ PŘÍRODY A KRAJINY

Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (World Heritage Convention)

Podpis v roce 1972 v Paříži na konferenci UNESCO (organizace UNESCO je mezinárodní odbornou organizací přidruženou k OSN). Platnost koncem roku 1975. ČSFR přistoupila k úmluvě v listopadu 1990 a závaznou se pro ni stala v únoru 1991. Vnitrostátními gestory, jak vyplývá již z názvu dokumentu, jsou Ministerstvo kultury a Ministerstvo životního prostředí spolu s Ministerstvem zahraničních věcí. Text Úmluvy a oznámení o přístupu byly publikovány ve Sdělení FMZV pod č. 159/1991 Sb.

Úmluva vychází z konceptu tzv. společného dědictví lidstva. Prostředky a formy ochrany jsou povahy jak národní tak i mezinárodní, a to povahy politické, odborné, výchovné, osvětové, ekonomické apod. Úmluva rozlišuje přírodní, kulturní a smíšené památky.

Přírodní památka podle Úmluvy zahrnuje tyto útvary:

- Přírodní jevy tvořené fyzickými a biologickými útvary nebo skupinami takových útvarů, jež mají výjimečnou světovou hodnotu z estetického nebo vědeckého hlediska.
- Geologické a geografické útvary a přesně ohraničené oblasti, které tvoří místo přirozeného výskytu ohrožených zvířat a rostlin výjimečné světové hodnoty z hlediska vědy či péče o zachování přírody.
- Přírodní lokality či přesně vymezené přírodní oblasti světové hodnoty z hlediska vědy, péče o zachování přírody nebo přírodní krásy.

Právně je v našich podmínkách úmluva zajišťována v podstatě zákonem o ochraně přírody a krajiny a zákonem ČNR č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

Přírodní památky musí být nenarušené a vykazovat „jedinečný univerzální význam“. Každá přírodní památka (i smíšená) musí být hodnocena relativně, tj. musí být srovnávána s jinou památkou téhož typu a pocházející ze stejné doby, a to jak v členské zemi, tak i mimo její hranice. V červnu 2010 bylo na „Seznamu světového dědictví“ zapsáno celkem 911 položek, z toho 704 kulturních památek, 180 přírodních památek a 27 smíšených památek ze 151 zemí celého světa. Organizace UNESCO se přitom snaží udržet co nejvyšší exkluzivitu a reprezentativnost památek umístěných na „Seznam světového dědictví“. (viz <http://whc.unesco.org>)

Výhledový seznam budoucích nominací přírodních památek za ČR připravuje Ministerstvo životního prostředí, smíšených památek pak společně s Ministerstvem kultury. K územím, které by mohly být navrženy do seznamu UNESCO jako přírodní památka či smíšená památka (tj. kulturně-přírodní) patří oblast Česko-saského Švýcarska či Podyjí – Thayatal. Jako o smíšené památce se uvažuje o Třeboňsku. Z památek přírodních dosud za ČR nebyla zapsána žádná lokalita (kulturních památek UNESCO u nás máme zatím 12).

Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů **(tzv. Bonnská úmluva – Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals)**

Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů byla přijata 23. června 1979 v Bonnu a vstoupila v platnost 1. listopadu 1983. Česká republika se stala smluvní stranou Úmluvy v roce 1994. Ve stejném roce byla vyhlášena ve Sbírce zákonů pod č. 127/1994.

Základním cílem Úmluvy je ochrana stěhovavých druhů živočichů, a to nejen ptáků, ale i savců, ryb a bezobratlých ve všech areálech jejich výskytu, včetně míst odpočinku na migračních cestách. Hlavní nástroje při naplňování cílů úmluvy představují zejména:

- 1) podpora, spolupráce a propagace výzkumu,
- 2) zajištění bezprostřední ochrany druhů,
- 3) uzavírání dílčích dohod o ochraně jednotlivých ohrožených druhů, kterými se vytváří prostor pro užší spolupráci zemí v jednotlivých regionech.

Nedílnou součástí textu Bonnské úmluvy jsou dvě přílohy, které zahrnují seznam druhů živočichů, na něž se Úmluva vztahuje. Příloha I uvádí stěhovavé druhy, které jsou ohroženy v celém areálu svého rozšíření (jedná se o kriticky ohrožené druhy, u kterých jsou státy povinny vyloučit či zmírnit překážky jejich migrace a omezit faktory, které je ohrožují, a dále zakázat, až na výjimky, jakékoli úmyslné zabíjení, poškozování, rušení a odchyt těchto druhů). Pro zachování druhů uvedených v Příloze II se uzavírají mezinárodní dohody, které mají zaručit péči o síť stanovišť. Z hlediska ČR jsou významné níže uvedené dohody, tj. dohoda o ochraně populací evropských netopýrů a dohoda o ochraně africko-asijských stěhovavých vodních ptáků.

► Dohoda o ochraně populací evropských netopýrů (tzv. **EUROBATS - Agreement on the Conservation of Bats in Europe**)

Dohoda byla sjednána v Londýně dne 4. prosince 1991 a v platnost vstoupila roku 1994. Pro ČR dohoda vstoupila v platnost 26. března 1994. ČR je členem Poradního výboru Dohody. Na prvním místě dohoda zakazuje úmyslný odchyt, držbu nebo zabíjení netopýrů s

výjimkou, že oprávněný orgán vydá předchozí souhlas. Strany dále určí lokality, významné pro zachování netopýrů, kterým se stejně jako ohroženým populacím těchto živočichů poskytne dostatečná ochrana. Státy budou rovněž podporovat zvláštní výzkumné programy, zajišťovat jejich koordinaci a dostatečnou informovanost veřejnosti a zvláštní pozornost věnují dopadům používání pesticidů na netopýry.

UNEP AEWA

► **Dohoda o ochraně africko-euroasijských stěhovavých vodních ptáků (tzv. AEWA - Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds)**

Dohoda byla sjednána v Haagu dne 16. června 1995 a v platnost vstoupila 1. listopadu 1999. Předmětem ochrany jsou vodní ptáci a jejich stanoviště, resp. místa tahových zastávek, zimoviště, místa využívaná ptáky k pelichání apod., a to v celé oblasti jejich migrace s cílem zachování biologické rozmanitosti druhů. Cílem úmluvy je vytvořit právní základ pro koordinovanou ochranu ve státech, na jejichž území zasahují areály výskytu všech stěhovavých vodních ptáků a jejich populací, které táhnou africko-euroasijskou tahovou cestou, bez ohledu na jejich stav z hlediska ochrany.

Pro záchranu vybraných druhů stěhovavých živočichů zavádí Bonnská úmluva tzv. Memoranda o porozumění. Pro ČR je významné Memorandum o ochraně drova velkého.

Úmluva o mokřadech majících mezinárodní význam především jako biotopy vodního ptactva (tzv. Ramsarská úmluva – Convention on Wetlands on International Importance especially as Waterfowl Habitats)

Úmluva o mokřadech majících mezinárodní význam především jako biotopy vodního ptactva byla sjednána z iniciativy organizace UNESCO 2. února 1971 v Iránském Ramsaru a vstoupila v platnost roku 1975. EU jako celek není smluvní stranou úmluvy. Implementace úmluvy je zajištěna směrnicí o ochraně volně žijících ptáků a rámcovou směrnicí o vodách č. 2000/60/EC. Pro Českou republiku vstoupila Úmluva v platnost dne 2. července 1990. Úmluva byla vyhlášena ve Sbírce zákonů pod číslem 396/1990.

Hlavním cílem Ramsarské úmluvy je ochrana stále více ohroženějších mokřadů a vodního ptactva vázaného na mokřady, především vzhledem k významným ekologickým funkcím mokřadů, ale též pro jejich hodnoty ekonomické, kulturní, vědecké a rekreační. Definuje mokřad jako území s močály, slatinami, rašeliníšti a vodami přirozenými nebo umělými, trvalými nebo dočasnými, stojatými i tekoucími, sladkými i slanými, včetně území s mořskou vodou, jejíž hloubka při odlivu nepřesahuje 6 metrů.

Prostřednictvím této Úmluvy je zajišťována celosvětová ochrana všech typů mokřadů. Ramsarská úmluva byla jako první založena na myšlence, že ochran ohrožených druhů by se

měla soustředit na jejich sídliště. Každý smluvní stát má proto povinnost zařadit alespoň jeden mokřad do „Seznamu mokřadů mezinárodního významu“, zabezpečit ochranu migrujícího ptactva a zapojit se do výměny informací o mokřadech. Česká republika má do seznamu zařazeno 14 mokřadů (tj. Šumavská rašeliniště, Krkonošská rašeliniště, Třeboňské rybníky, Třeboňská rašeliniště, Břehyně a Novozámecký rybník, Litovelské Pomoraví, Lednické rybníky, Poodří, Mokřady Dolního Podyjí, Mokřady Liběchovky a Pšovky, Podzemní Punkva, Krušnohorská rašeliniště, Horní Jizera, Pramenné vývěry a rašeliniště Slavkovského lesa). Tyto lokality lze de facto rozdělit na tři rozdílné soubory vzhledem k převažujícímu charakteru mokřadu: rašeliniště, rybníční soustavy a mokřady vázané na nivní polohy podél říčních toků. V rámci Úmluvy je veden také „**Seznam ohrožených mokřadů**“, na nějž ČR zařadila 3 mokřady mezinárodního významu (tj. Třeboňské rybníky, Litovelské Pomoraví a Břehyňský a Novozámecký rybník + zvažuje se zařazení dalšího mokřadu do tohoto seznamu a to Poodří, které je ohrožené výstavbou kanálu Dunaj-Odra-Labe.). Úmluva nereguluje lov rybaření, jediná omezení jsou v tom, že hospodaření by nemělo poškodit ekologický charakter mokřadů

Závazky z úmluvy pramenící jsou v českém právu zajišťovány nejen vodním zákonem, ale zvláště zákonem o ochraně přírody a krajiny. Ochrana se děje formou ochrany územní, druhové i vyjmenováním nejvýznamnějších mokřadů do mezinárodní sítě.

Úmluva o biologické rozmanitosti (tzv. CBD - Convention on biological diversity)

Úmluva se řadí k nejvýznamnějším mezinárodním úmluvám v oblasti životního prostředí. Byla poprvé vystavena k podpisu na konferenci OSN o životním prostředí a rozvoji (UNCED) v červnu 1992 v brazilském Rio de Janeiro a v platnost vstoupila již 29. prosince 1993. Vláda České republiky schválila úmluvu svým usnesením ze dne 2. června 1993 č. 293. ČR podepsala úmluvu 5. června 1993 a smluvní stranou se stala 3. prosince 1993. Úmluva pro ni vstoupila v platnost v březnu 1994 (úmluva vyhlášena ve sbírce zákonů pod č. 134/1999 Sb.). Plněním úmluvy bylo pověřeno Ministerstvo životního prostředí a Ministerstvo zemědělství. Vzhledem k tomu, že úmluva se dotýká i dalších resortů, byl pro zajištění meziresortní spolupráce vytvořen při ministerstvu životního prostředí v listopadu 1996 český výbor pro úmluvu o biologické rozmanitosti, doplněný později o zástupce nevládních organizací. Při českém výboru byl ustaven vědecký poradní sbor pro řešení odborných otázek. EU ratifikovala úmluvu jako celek a je součástí komunitárního práva.

Cílem úmluvy o biologické rozmanitosti je zabezpečit:

- ochranu biologické rozmanitosti - „biologická rozmanitost (biodiverzita)“ znamená variabilitu všech žijících organismů včetně, mezi jiným, suchozemských, mořských a jiných vodních ekosystémů a ekologických komplexů, jejichž jsou součástí; zahrnuje různorodost v rámci druhů, mezi druhy i mezi ekosystémy,
- udržitelné využívání jejich složek,
- spravedlivé a rovnocenné rozdělování přínosů, plynoucích z využívání genetických zdrojů.

Cílem projektu je zajištění ochrany současné biodiverzity pro předpokládané trvalé využívání ekosystémů jako zdroje zboží a služeb podporující život lidstva a jeho existenci. Tento cíl může být zajištěn zavedením příslušných typů chráněných území nebo pomocí užití jiných speciálních opatření zahrnujících i hodnoty biodiverzity a sociální a ekonomické souvislosti. Zvláště by mělo společné úsilí rozvíjet pravidla o tom, jak by měla být nejlépe zřizována chráněná území a zajišťována péče o ně v souvislosti s dramatickými a zrychlujícími se biofyzikálními, sociálně-ekonomickými a institucionálními změnami očekávanými ve 21. století.

Zatímco v prvním období po vstupu úmluvy v platnost se pozornost soustředila na ochranu biologické rozmanitosti v celosvětovém měřítku, v posledním období se do popředí dostávají otázky využívání složek biologické rozmanitosti a rovnoměrného rozdělování výnosů z biologických zdrojů.

Předmětem je tedy biodiverzita ve třech dimenzích - a) genetické, b) druhové a c) ekosystémů, a to v jejich vzájemných souvislostech. Státy, které k Úmluvě přistoupí, se zavazují, že připraví plány ochrany a rozumného využívání druhového bohatství, provedou průzkum zdrojů a zahrnou tyto plány do svých strategií rozvoje. Požaduje se rovněž, aby vyhlásily zákonnou ochranu ohrožených druhů i jejich prostředí a aby rozšiřovaly svá chráněná přírodní území. Hlavní zásadou Úmluvy je, že se formy života mají uchovávat tam, kde se vyskytují přirozeně, čili je to zásada ochrany přírody "in situ" neboli na místě samém. V případě, kdy cenné živé organismy a jejich prostředí nelze z nějakých důvodů uchovat na místě samém, nastupuje druhotná ochrana "ex situ", tedy ochrana a záchranná opatření mimo místo přirozeného výskytu, realizovaná nejčastěji v zoologických a botanických zahradách, arboretech, akváriích, genových bankách, záchranných stanicích, ale i záchranným přenosem v rámci volné přírody z jedné lokality do jiné.

Úmluva mimo jiné definuje chráněné území jako „*geograficky vymezené území, které je určeno nebo kontrolováno a spravováno pro dosažení specifických cílů ochrany přírody*“. Každá smluvní strana se zavázala v čl. 4 vytvořit systém chráněných území (pokud to bude možné a vhodné), vypracovat zásady pro výběr, zřízení a péči o ně a podporovat trvale udržitelný, k životnímu prostředí citlivý rozvoj v oblastech přiléhajících k chráněným územím s výhledem rozšíření ochrany na tyto oblasti.

K Úmluvě o biologické rozmanitosti byl přijat první protokol po složitých mezinárodních jednáních 29. ledna 2000 v Montrealu – Cartagenský protokol o biologické bezpečnosti.

Cartagenský protokol o biologické bezpečnosti (Cartagena Protocol on Biosafety)

Protokol je prvním k Úmluvě o biologické rozmanitosti. Byl přijat po složitých mezinárodních jednáních 29. ledna 2000 v Montrealu. Cílem protokolu je zajistit ochranu a bezpečnost při zacházení, využívání a přenosu živých geneticky modifikovaných organismů především přes hranice států. Protokol byl poprvé vystaven k podpisu při příležitosti pátého zasedání konference smluvních stran úmluvy o biologické rozmanitosti v květnu roku 2000 v keňském hlavním městě Nairobi. Česká republika podepsala protokol mezi prvními státy 24. května 2000 a ratifikovala ho 8. října 2001. Po dosažení požadovaných 50 ratifikací vstoupil protokol v platnost 11. září 2003. Pro zajišťování podmínek pro naplňování protokolu po jeho vstupu v platnost byl až do prvního zasedání konference smluvních stran (Kuala Lumpur, Malajsie, 23. - 27. 2. 2004) ustaven mezivládní výbor pro Cartagenský protokol o biologické bezpečnosti. ČR se zúčastnila všech jednání k přijetí a implementaci protokolu jako aktivní člen skupiny zemí střední a východní Evropy (SVE).

Nagojský protokol o přístupu ke genetickým zdrojům a spravedlivému sdílení přínosů z jejich využívání (Nagoya – Kuala Lumpur Supplementary Protocol on Liability and Redress to the Cartagena Protocol on Biosafety)

Cílem protokolu je standardizace procesů při uzavírání mezinárodních transakcí s genetickými zdroji, úprava vztahů mezi poskytovateli a uživateli genetických zdrojů, které jsou v současnosti stále využívány jako základ pro hledání účinných látek a aktivních substancí v řadě průmyslových odvětví a v mnoha oborech lidské činnosti. Má také zajistit vyšší zapojení domorodých a lokálních komunit do rozhodovacích procesů o využívání genetických zdrojů. Protokol je otevřen k podpisu smluvními stranám v roce 2011 a jeho vstup v platnost se předpokládal v roce 2014.

Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin (tzv. úmluva CITES – Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Flora and Fauna)

Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin byla smluvna ve Washingtonu 3. března 1973 a začala platit od 1. července 1975. Československo podepsalo úmluvu 28. února 1992 jako 114 stát a úmluva vstoupila pro nás v platnost 28. května 1992. Česká republika převzala závazky z úmluvy od svého osamostatnění dne 1. 1. 1993. Sdělení o přistoupení ČSFR k Úmluvě a český překlad byl zveřejněn ve Sbírce zákonů pod č. 572/1992 Sb.

CITES je globální mezinárodní smlouvou v rámci Organizace spojených národů a je považována za jeden z významných nástrojů světové strategie ochrany přírody. Jde o vládní smlouvu, která je však silně podporována významnými mezinárodními ochránářskými nevládními organizacemi, jako je IUCN (Světový svaz ochrany přírody), WWF (Světový fond pro přírodu) a mnoho dalších. Finančně a politicky je úmluva podporována USA, Evropskou unií, Japonskem a dalšími zeměmi.

Účelem úmluvy je postavit mezinárodní obchod s volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami pod společnou kontrolu všech zemí světa, aby se docílila ochrana ohrožených druhů fauny a flóry před úplným vyhubením vlivem bezohledného získávání pro obchodní účely. Úmluva omezuje zejména obchod s jedinci ohrožených druhů získaných z volné přírody, kontroluje však i obchod s živočichy odchovanými v zajetí nebo člověkem vypěstovanými rostlinami druhů, které jsou v přírodě ohroženy. V žádném případě se však úmluva nedotýká domestikovaných zvířat a kulturních rostlin.

Cílem úmluvy je ochrana a zachování světového genofondu volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, jako nenahraditelné součásti přírodních systémů Země a základního obnovitelného přírodního zdroje, který se však v případech bezohledné exploatace v důsledku mezinárodního obchodu může stát i zdrojem neobnovitelným.

Smluvní strany v preambuli úmluvy vyjádřily mimo jiné princip ochrany biodiverzity a princip trvalé udržitelnosti. Konstatovaly, že volně žijící živočichové a planě rostoucí rostliny jsou ve svých překrásných a mnohotvárných formách nenahraditelnou součástí

přírodních systémů Země, které musí být chráněny pro současnou generaci i pro příští generace. Dále zdůraznily rostoucí hodnotu volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, a to estetickou, vědeckou, kulturní, rekreační a ekonomickou. Potvrdily přitom nezastupitelnou funkci států (a národů) při ochraně fauny a flóry žijící či rostoucí na území příslušného státu a zdůraznily nezbytnost mezinárodní spolupráce s cílem záchrany určitých druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin před jejich nadměrnou exploatací mezinárodním obchodem a nutnost přijmout přiměřená opatření k realizaci této spolupráce.

Čím více států na světě přijme závazky z úmluvy vyplývající, tím více bude možnost mezinárodní obchod s ohroženými živočichy a rostlinami rozumným způsobem regulovat a chránit tak přirozeně se vyskytující populace ve volné přírodě. Úmluva si totiž neklade za cíl zlikvidovat mezinárodní obchod s živočichy a rostlinami, ale dostat jej pod společnou kontrolu všech členských zemí. Omezuje nejen mezinárodní obchod s živou přírodou, ale také s částmi jejich těl a výrobků z nich.

Úmluva rozděluje ohrožené druhy fauny a flóry do tří skupin a uvádí je ve svých přílohách. Příloha I zahrnuje všechny druhy ohrožené vyhubením (např. gorila, slon, tygr), které jsou nebo mohou být obchodem nepříznivě ovlivňovány. Obchod s exempláři těchto druhů musí být předmětem zvlášť přísných opatření, aby nadále neohrožoval jejich přežití, a může být povolován jen za výjimečných okolností. Příloha II je tvořena druhy, které, i když nejsou bezprostředně ohroženy vyhubením, by se jimi mohly stát, kdyby mezinárodní obchod s exempláři těchto druhů nebyl podřízen přísným opatřením zabraňujícím takovému jejich využívání, které by mohlo vést k jejich vyhubení ve volné přírodě a nebo druhy, které jsou velmi podobné druhům z Přílohy I (kromě druhů zahrnutých v Příloze I jsou to např. opice, kytovci, vydry a kočkovité šelmy), což znamená, že úmluva je založena na principu předběžné opatrnosti, kdy chrání i organismy, které bezprostředně na přežití ohroženy nejsou, ale daly by se s nimi snadno zaměnit. Obchod s druhy CITES II je regulován na základě vývozních a dovozních povolení. Druhy, které jsou ohroženy na území určitého státu, kde se přirozeně vyskytují a jsou tak chráněny národní legislativou, jsou na základě doporučení těchto jednotlivých států zahrnuty v příloze CITES III (např. v Indii kobra indická). Příloha III podle úmluvy CITES zahrnuje druhy, o nichž kterákoli strana prohlásí, že v mezích její právní svrchovanosti jsou předmětem opatření majících preventivně zabránit jejich exploataci nebo ji omezit, a které vyžadují spolupráci jiných stran při kontrole obchodu. Obchod s druhy CITES III je uskutečňován pouze s přednostním vývozním povolením země původu exempláře. Platí zásada, že strany povolí obchod s exempláři druhů uvedených v příloze I, II a III pouze tehdy, bude-li to v souladu s ustanoveními této úmluvy.

Úmluva o ochraně evropských planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a přírodních stanovišť (tzv. Bernská úmluva – Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats)

Úmluva Rady Evropy o ochraně evropských planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a přírodních stanovišť byla sjednána 19. září 1979 v Bernu a vstoupila v platnost dne 1. června 1982. Pro Českou republiku vstoupila Úmluva v platnost dne 1. června 1998 se třemi výhradami. Úmluva byla vyhlášena ve Sbírce mezinárodních smluv pod číslem 107/2001 Sb.m.s.

Cílem této Úmluvy je chránit planě rostoucí rostliny a volně žijící živočichy a jejich přírodní stanoviště, a to zejména druhy a stanoviště, jejichž ochrana vyžaduje spolupráci několika států, a takovou spolupráci podporovat. Bernská úmluva je klíčovou úmluvou ochrany přírody v Evropě. Součástí Úmluvy jsou celkem čtyři přílohy. Příloha I obsahuje přísně chráněné druhy rostlin, Příloha II přísně chráněné druhy živočichů a Příloha III chráněné druhy živočichů. Příloha IV specifikuje zakázané prostředky a způsoby zabíjení, odchytu a jiných forem využívání.

Zvláštní důraz se přitom klade na ohrožené a zranitelné druhy a na druhy stěhovavé. Zahrnuje tři hlavní okruhy požadavků:

- státy uvedou svou legislativu do souladu se smluvními ustanoveními o ochraně lokalit a druhů, o regulovaném využívání volné přírody, o zákazu nehumánních prostředků lovu a zabíjení živočichů;
- ochrana přírody se stane součástí celostátní politiky, k níž se přihlédně při plánování a řízení hospodářského rozvoje. Bude se podporovat vzdělání a rozšiřování informací o potřebě zachovat druhy planě rostoucí flóry a volně žijící fauny a jejich stanoviště;
- státy budou podněcovat a podporovat všestrannou mezinárodní spolupráci, zejména tam, kde je to vhodné k posílení ochrany přírody z celoevropského hlediska a v příhraničních oblastech.

Evropská úmluva o krajině (European Landscape Convention)

Návrh Evropské úmluvy o krajině přijal na svém 718. zasedání 19. července 2000 Výbor ministrů Rady Evropy. Úmluva byla otevřena k podpisu 20. října 2000 a vstoupila v platnost dne 1. března 2004. Česká republika Úmluvu podepsala dne 28. listopadu 2002. Jedná se o první evropskou úmluvu, která se zabývá ochranou, péčí, plánováním a udržitelným využíváním krajiny jako celku, všech typů krajiny v Evropě a vztahuje se na přírodní, venkovská, urbánní i příměstská území.

Hlavním cílem Úmluvy je zajistit ochranu jednotlivých typů evropské krajiny. Její význam spočívá v tom, že ukládá povinnost vytvářet a realizovat ohleduplné a z hlediska charakteru krajiny trvale udržitelné krajinné politiky, a to za účasti veřejnosti a místních a regionálních úřadů, a dále pak zohledňovat charakter krajiny při formování politik územního rozvoje, urbánního plánování a jiných sektorálních či intersektorálních politik. Tento smluvní akt má sloužit jako efektivní nástroj mezinárodní spolupráce a měl by zajistit ochranu jednotlivých typů evropské krajiny, aktivní péči o krajinu v souladu s principy jejího udržitelného využívání a koordinovat plánování činností v krajině. K účasti na něm jsou přizvány nejen všechny členské státy Rady Evropy, ale i státy nečlenské, participující na Evropské kulturní dohodě.

Ustanovení úmluvy jednotně promítají do právního řádu členských států celoevropsky přijatý standart, že na zachování přírodních a kulturních hodnot krajiny je celospolečenský zájem. Každá signatářská země se přijetím úmluvy zavazuje k osvětové činnosti zaměřené na zvyšování uvědomění občanů, soukromých právnických osob a úřadů o hodnotách krajiny

a k vytváření školících a vzdělávacích programů. Pro účinnou ochranu krajiny by každá země měla na svém území provést inventarizaci a hodnocení krajiny z hlediska její vzácnosti, rozsahu a specifických hodnot.

Součástí úmluvy je tzv. Cena krajiny Rady Evropy, která je poctou udílenou místním a regionálním úřadům, které zavedly jako součást krajinné politiky opatření na ochranu, péči a plánování typů krajiny, jež se ukázaly vysoce účinné, a mohou tak sloužit jako příklad pro další územní úřady v Evropě. Vyznamenání může být uděleno také nevládním organizacím za jejich zvláště významný přínos pro ochranu, péči a plánování ochrany.

Rámcová úmluva o ochraně a udržitelném rozvoji Karpat

Úmluva byla sjednána dne 21. května 2003 v Kyjevě sedmi státy karpatského regionu včetně ČR a vstoupila v platnost 4. ledna 2006. Úmluva byla vyhlášena ve Sbírce mezinárodních smluv pod číslem č. 47/2006 Sb. m. s.

Úmluva má rámcový charakter. Jejím úkolem je spolupráce jednotlivých smluvních stran na ochraně a udržitelném rozvoji Karpat s cílem zlepšit kvalitu života, posílit místní ekonomiky a komunity a chránit přírodní hodnoty a kulturní dědictví. Úmluva je zaměřena na široký okruh témat od ochrany a udržitelného využívání biologické a krajinné rozmanitosti, územního plánování, udržitelného hospodaření s vodami, udržitelného lesního a zemědělského hospodaření, dopravy a infrastruktury, přes cestovní ruch, průmysl, kulturní dědictví a zachování tradičních znalostí až po problematiku EIA, monitoringu a v neposlední řadě zvyšování uvědomění, vzdělávání a účasti veřejnosti.

Poznámka: - základ upravovaného textu byl převzat z internetových stránek MŽP (www.mzp.cz) + www.ochranaprirody.cz ► Mezinárodní spolupráce